

te weeren, wõip ka wili põllu pääl nink aian põdeda. Kost sa põdemist äratunnet? Põdejal om tõine nägu, kui terwel. Põdeja inemine om rutu terwide sean äratuta, põdeja lehm ehk hoben terwide elajide sean, põdeja pu tõiste puie sean mõt-san ehk aian, põdeja wiljakõrs ehk kartohwli wars neide kõrte ehk warte sean, kel midake wiga ei ole. Tiiju pärast om, et tõbi mõnikõrd üürikeses ajas tul-
 lep, mõnikõrd pikalises jääp, et ütõ tõbine jälle ära-
 sätip, tõine tõbe kätte äralõpew. Ent seda ära uske,
 et tõbi õtselkui wainlane ehk waras sissetulep kurja
 tegema nink enne wälja ei lä, kui ta rikmisega ehk
 riõmisega oma himu om täütnu, ehk tõine kangemb
 teda sunnip tema cest paku minema; enge teedle, et
 tema idu sarnane om, mes seemne tera sisen ehk
 muna rebu sisen elap, ent mite enne ei naka tärk-
 ma nink paisuma, enne kui rõseus nink lämi aur
 parajaste tema külge putup nink teda liikma panep,
 et ta awalikus saap, niidade et seemne tera itu wäl-
 jaajap nink muna rebust kanapojakene sünnip. Kui
 rõseus nink lämi aur mite külge ei putu, säs ei naka
 ka tera icanema, ei ka munast pojakene ilmumia.
 Mes asja ne omma, mes tõbe idu ihu sisen tärk-
 ma pandwa ehk haigust sünnitawa, seda ei wõdi ni
 lühidelt wäljaseletada nink se om ka enamaste teed-
 mata, om parajaste ütelda ütõ salaus, mes Looja
 ei ole tahtnu awaldada; ent se om tiiju pärast, et,
 kui tõbi jo wäljan om nink tõbine pruugip se wasta
 rohtu, kas ta seda sissewõtup ehk wäljast päälepa-
 nep, sedamööda, messugune tõbi täl om, säs wõip
 tõbine sütida, kui rohi õige rohi om nink õigel wiisil
 pruugitas. Rohitsemise rohu omma mitmasugutse,
 muist taimeriigist, muist kiwi-riigist, muist elaja-rii-
 gist nink tambitas, segatas, keedetis sedawiist, kuis
 waja om. Ent et mite kiigil se tarkus ei ole loodu,
 et nema kiik tõpe äratundwa ehk teedwa, kuis neid

tõbitsid sünnis arõtida, säs nakati aigu mööda hoolt
 kandma, et lea ammeti pääle tahsiwa lüwwa, jo
 noorest põlwest seda tarwilist opust saasse. Niisur-
 gutse wäljaopatu mehe, kel luba antas, tõbitsid oma
 hoole alla wõta nink neid arõtida, nimitetas arõtis
 ehk tohtris. Arst peap säs kiik tõpe äratundma nink
 mõistma, mes waja om tähelepanda, et tõbine oma
 terwust jälle kätte saas. Seda pidago egautis meelen,
 sest om parako Jumal ka sääratsid willand, kel
 õigus ei ole, seda nimme kanda, ent siski julgurwa
 tõbitsid arõtida nink pääleke weel henda kitwa, et
 ütõke tõbi ei ole, kelle wasta nema abi ei tiija.
 Sääratse inemise ei ole muud, kui kelmi nink petja,
 lea Jumalat kiufawa nink tema püha tahtmist
 naarus pidawa. Ent kes arõtimize kunsti tahap
 oppi ja tema põhja kätte saada, se kulutap palju
 aiga ja raha se pääle; sest ehk kül wanal ajal ine-
 miste teedmine tõbest ja tõbe sütitamisest wäikene
 oli nink peake pähä lätõ, aigu mööda om tema ni
 suurel lännu, et wiis ajastaiga weidis arwatas, et
 kiige hoolega seda saap wäljaopitus, mes arst peap
 teedma, et ta lähämbale wõip hääd teta, ehk et ta
 ennege temale kahju ei te; ja seegipärast peap arst
 ka ammetin weel egapäiwa raamatuid lugema, kos
 om sissepaatu, mes tõise arõti omma äraproominu
 nink leüdnü tululiku olewat.

Kui lugeja seda om uskwas wõtnu, mes meie
 siin oleme ülespandnu, säs kuulko tema ka seda, mes
 meil weel om ütlemist neist tõbest, mes esäralikult
 siin meie maal etetulewa, nimelt talurahwa sean,
 nink kuis siin tõbitside cest hoolt kannetas. Ehk kül
 ka meie sean sääratsid tõpe omma, mes muil mail
 leütas nink neidega kiigin asjun ütõ wiisil wälja-
 näütwa, siski tegewa meie tooremil maapind, meie
 külmemba tuule, meie talurahwa jämedamb eluwis,
 neide halwemba maja, waesemba reiva nink wae-